

Dokument nr. 7

(2004-2005)

Innstilling til Stortingets presidentskap
fra et utvalg oppnevnt av Presidentskapet

**Innstilling til Stortingets presidentskap fra et utvalg oppnevnt for å vurdere
Stortingets spørreinstitut, inkludert interpellasjoner**

Innhold

	Side		Side
1. Innledning	5	4.1 Sverige	9
2. Sammendrag av utvalgets forslag	5	4.2 Finland	9
3. Spørsmål og interpellasjoner i		4.3 Danmark	9
Stortinget - regler og praksis	5	4.4 Island	10
3.1 Innledning	5	4.5 Tyskland (Forbundsdagen)	10
3.2 Ordinær spørretime	6	4.6 Nederland (Representantenes Hus)	10
3.3 Spørsmål til skriftlig besvarelse	6	4.7 Storbritannia - Underhuset	11
3.4 Sammenligning mellom spørsmål i		5. Utvalgets merknader	11
ordinær spørretime og spørsmål som		5.1 Spørsmål til skriftlig besvarelse	11
besvares skriftlig	6	5.2 Ordinær spørretime	11
3.5 Muntlig spørretime ("spontanspørretime")	7	5.3 Muntlig spørretime ("spontanspørretime")	12
3.6 Spørsmål ved avslutningen av møtet	8	5.4 Interpellasjoner	12
3.7 Interpellasjoner	8	6. Utkast til vedtak	13
4. Noen opplysninger om			
forholdene i andre land	9		

Dokument nr. 7

(2004-2005)

Innstilling til Stortingets presidentskap fra et utvalg oppnevnt av Presidentskapet

Innstilling fra et utvalg oppnevnt for å vurdere Stortingets spørreinstitut, inkludert interpellasjoner

Til Stortingets presidentskap

1. INNLEDNING

Presidentskapet vedtok 9. desember 2004 å oppnevne et utvalg for å vurdere Stortingets spørreinstitut, inkludert interpellasjoner. Spesielt skal vurderes om den ordinære spørretimen bør opprettholdes. Utvalget skal ledes av Stortingets visepresident, og for øvrig skal det ha seks medlemmer, ett fra hver av de seks største stortingsgruppene. Utvalget forutsettes å avgi sin innstilling til Presidentskapet innen 18. mars 2005.

Stortingsgruppene har oppnevnt følgende medlemmer: Øystein Djupedal, Kjell Engebretsen, Jorunn Ringstad, Per Sandberg, Sonja Irene Sjøli og Einar Steensnæs. Leder har vært Stortingets visepresident Inge Lønning.

Sekretær for utvalget har vært spesialrådgiver Jan-Ivar Pavestad i Stortingets administrasjon.

Utvalget har avholdt fem møter. Innstillingen er avgitt 15. mars 2005.

2. SAMMENDRAG AV UTVALGETS FORSLAG

Reglene om spørsmål til skriftlig besvarelse foreslås opprettholdt uten endringer.

Antallet spørsmål i ordinær spørretime har gått betydelig ned i de siste årene, samtidig som antallet

spørsmål til skriftlig besvarelse har gått betydelig opp. Som en følge av nedgangen i antall spørsmål, og i håp om å kunne bidra til å øke interessen for den ordinære spørretimen, foreslår utvalget at den blir holdt annenhver uke, som hovedregel. Utvalgets medlem Per Sandberg ønsker å opprettholde nåværende frekvens for ordinær spørretime.

Utvalget går inn for at muntlig spørretime fortsatt holdes hver uke, i alminnelighet. Etter utvalgets mening er det ikke grunn til at andre regjeringsmedlemmer deltar sammen med statsministeren. Taletiden for hovedspørrerens første innlegg foreslås forlenget fra ett minutt til to minutter. Både som følge av dette og for å oppnå en noe større fleksibilitet med hensyn til hvor mange representanter som får anledning til å stille hovedspørsmål eller tilleggsspørsmål, foreslås det overlatt til presidentens skjønn å avgjøre hvor lenge en muntlig spørretime skal vare. Bestemmelsen om at den ikke skal vare lenger enn en time, foreslås derfor opphevet. Utvalget oppfordrer Presidentskapet til å vurdere forsøk med å holde muntlig spørretime på ettermiddags- eller kveldstid, særlig når statsministeren deltar.

Når det gjelder interpellasjonsdebattene, foreslår utvalget at andre deltakere enn interpellanten og statsråden får sin taletid utvidet fra tre til fem minutter. Begrensningen til ti andre talere foreslås opphevet, i stedet settes en total lengste tidsramme for debatten på en time og 30 minutter. Det er delte meninger i utvalget med hensyn til om det bør være adgang til å fremsette forslag under interpellasjonsdebatter, slik det var inntil 1999. Utvalget overlater til Presidentskapet å vurdere nærmere om en forslagsrett bør gjeninnføres og hvordan den i tilfelle bør utformes.

3. SPØRSMÅL OG INTERPELLASJONER I STORTINGET - REGLER OG PRAKSIS

3.1 Innledning

Stortinget har nå følgende spørreordninger:

1. Ordinær spørretime, FO § 53,
2. Muntlig spørretime ("spontanspørretime"), FO § 53,
3. Spørsmål til skriftlig besvarelse, FO § 52,
4. Spørsmål til Presidentskapet om arbeidet i Stortinget og/eller vedtak av Presidentskapet, FO § 51,
5. Spørsmål ved avslutningen av møtet, FO § 37a annet ledd.

Tidligere hadde man også "Grunngitte spørsmål" til medlem av regjeringen. Svar måtte gis innen to måneder. Spørteren kunne grunngi spørsmålet muntlig i fem minutter, og statsråden kunne bruke like lang tid på svaret. Denne ordningen ble opphevet i 1989 fordi det hadde blitt liten interesse for å bruke den.

Forrige gang spørsmåls- og interpellasjonsordningen ble utredet, var i 1995-1996, av en gruppe oppnevnt av Presidentskapet, jf. Innst. S. nr. 211 (1995-1996) som ble bifalt av Stortinget 4. juni 1996. To nye spørreordninger ble etablert med virkning fra 1. oktober 1996: Spørsmål til skriftlig besvarelse og muntlig spørretime ("spontanspørretime").

3.2 Ordinær spørretime

FO § 53 nr. 1 bestemmer at Stortinget i alminnelighet har spørretime hver onsdag kl. 10. I særlige tilfelle kan Presidentskapet beslutte at spørretimen skal holdes på et annet tidspunkt eller at det en uke ikke skal være spørretime. Spørretimen innledes i alminnelighet med muntlig spørretime, deretter holdes ordinær spørretime. Presidentskapet kan beslutte at det en uke bare skal holdes muntlig spørretime eller bare ordinær spørretime.

Før 1996 begynte (ordinær) spørretime kl. 11. Antallet spørsmål var en del ganger så høyt at spørretimen ikke ble ferdig til kl. 15, som er den reglementsmessage tid for avslutning av formiddagsmøtet. Dette skjedde fem ganger i 1993-1994 og seks ganger i 1994-1995. Omkring 32 spørsmål ble den gang behandlet i løpet av fire timer.

Antall spørsmål som hver representant kan stille i den enkelte spørretime, ble i 1989 begrenset til to. Da spørsmål til skriftlig besvarelse ble innført i 1996, ble det bestemt at en representant i løpet av en kalenderuke kan stille sammenlagt inntil to spørsmål til skriftlig besvarelse og spørsmål i ordinær spørretime. Fra januar 2001 ble antall spørsmål fra en representant i en ordinær spørretime begrenset til ett, begrun-

nelsen er omtalt nedenfor. I mai 2003 ble følgende unntak vedtatt: Dersom et spørsmål må utsettes fordi en statsråd er bortreist, kan representanten stille to spørsmål i neste spørretime.

Inntil 1989 hadde spørteren ikke adgang til å følge opp statsrådets annet innlegg med en bemerkning, men i 1989 ble FO endret slik at både spørteren og statsråden kan forlange ordet to ganger etter statsrådets første svar, til korte bemerkninger, hvorunder spørteren kan stille korte tilleggsspørsmål. I 1996 ble det tatt inn en regel om at presidenten ved innledningen av spørretimen kan bestemme at spørteren og statsråden kan få ordet bare én gang hver etter at statsråden har svart, dersom presidenten finner dette nødvendig for at sakene på dagsordenen kan bli ferdig behandlet i løpet av den reglementsmessage tid for formiddagsmøtet. Adgangen til å begrense oppfølgingsspørsmålene til ett ble benyttet i en del tilfelle, men dette ble funnet utilfredsstillende. Derfor ble det fra januar 2001 satt en grense på ett spørsmål fra hver representant i ordinær spørretime. Videre gikk man over til å bruke de samme talerstolene nede på gulvet som ble brukt under den muntlige spørretimen. Også dette tiltaket sparte tid under den ordinære spørretimen.

I de 7 ordinære spørretimene i høstsesjonen 2004 varierte antallet besvarte spørsmål fra 10 til 23, gjennomsnitt 14,5. Varigheten av spørretimene varierte fra 1 time og 13 minutter til 2 timer og 37 minutter.

Fristen for innlevering av spørsmål til ordinær spørretime ble i 2001 forandret fra fredag kl. 10 til torsdag kl. 14. I 2003 ble opphevet som avvisningsgrunner for slike spørsmål at spørsmålet gjelder en sak som er under behandling i en av Stortingets komiteer eller en sak som det er avgitt innstilling om, som ennå ikke er behandlet.

3.3 Spørsmål til skriftlig besvarelse

Gruppen som fremla sin utredning i 1996, mente at spørretimen fungerte stort sett tilfredsstillende, bortsett fra at enkelte spørsmål gjaldt saker av såpass liten allmenn interesse at det kunne virke lite rimelig å bruke av Stortingets knappe møtetid til å behandle dem. Dette momentet hadde blitt sterkere etter hvert som mandager og fredager holdes møtefrie i større utstrekning enn før. Bare av denne grunn ville det være mer hensiktsmessig at enkelte spørsmål i stedet blir besvart skriftlig. Gruppen så det som et mål å oppnå at det blir et mindre antall spørsmål i spørretimen, og at det innføres nye spørreordninger som mer effektivt kan føre til at representantene får raskt svar på spørsmål og at de kan få svar i perioder hvor Stortinget ikke er samlet. Gruppen foreslo at spørsmål til skriftlig besvarelse kan stilles hele året, men etter forslag fra Presidentskapet ble det vedtatt å unnta juli og august. Dette ble begrunnet med at i ferietiden ville

statsrådene og departementene få problemer med å besvare spørsmålene innen fristen. Også i Stortinget kunne det bli vanskelig å administrere spørsmålsordningen i dette tidsrommet.

3.4 Sammenligning mellom spørsmål i ordinær spørretime og spørsmål som besvares skriftlig

Utviklingen etter 1996 har vist en klar nedgang i antallet spørsmål i ordinær spørretime, jf. vedlagte statistikk. Det siste året før spørsmål til skriftlig besvarelse og spontanspørretime ble innført (1995-1996), ble det besvart 617 spørretimespørsmål. Etter en økning til 670 i 1997-1998, har antallet senere gått ned til 369 i 2003-2004. Antallet spørsmål til skriftlig besvarelse har økt hvert år, fra 161 i 1996-1997 til 974 i 2003-2004. Sistnevnte år ble altså 2,6 ganger så mange spørsmål besvart skriftlig som i ordinær spørretime. I høstsesjonen 2004 var det tilsvarende forholdstallet 3,5.

Den viktigste grunnen til nedgangen i antallet spørsmål i ordinær spørretime må være innføringen av spørsmål til skriftlig besvarelse. I noen grad har nok også spontanspørretimene spilt en rolle. Videre må tas i betraktning at hver representant nå bare kan stille ett spørsmål i en ordinær spørretime (med unntak som nevnt), mot to inntil 1996.

Noe av grunnen til at det stilles flere spørsmål til skriftlig besvarelse enn i ordinær spørretime, er at det ikke er ordinær spørretime i de ukene hvor det ikke er møter i Stortinget (møtefri uker) og heller ikke i uker hvor onsdagen blir benyttet til behandling av andre saker. I 2003-2004 var det 20 ordinære spørretimer. Stortinget hadde møter på åtte onsdager uten at det var ordinær spørretime (tre av disse onsdagene var det muntlig spørretime). Spørsmål til skriftlig besvarelse, derimot, kan stilles gjennom hele året og uansett om det er møter i Stortinget, unntatt i juli og august.

Antall spørsmål per representant per kalenderuke er begrenset til sammenlagt to spørsmål til skriftlig besvarelse og spørsmål i ordinær spørretime. Dessuten er antall spørsmål i en ordinær spørretime begrenset til ett, med unntak som nevnt. Også disse reglene bidrar til at det totalt blir flere spørsmål til skriftlig besvarelse enn i ordinær spørretime.

Det skjer forholdsvis ofte at en statsråd som har fått spørsmål til ordinær spørretime, er bortreist eller har en annen forfallsgrunn under spørretimen. Hvis statsråden og spørteren er enige om det, blir spørsmålet besvart av en annen statsråd. I motsatt fall blir besvarelsen utsatt til neste ordinære spørretime (hvis ikke spørsmålet blir trukket tilbake). For spørteren kan det være minussider ved begge disse alternativene. I de syv spørretimene i høstsesjonen 2004 ble i alt ti spørsmål utsatt til neste spørretime fordi statsråden

var bortreist, mens fire spørsmål ble besvart av en stedfortredende statsråd. Når spørteren ikke er til stede under spørretimen, kan spørsmålet tas opp av en annen representant, eller spørsmålet blir trukket tilbake eller bortfaller.

Praktiske fordeler ved spørsmål til skriftlig besvarelse sammenlignet med spørsmål i ordinær spørretime er at verken spørteren eller statsråden trenger å være til stede i stortingsmøtet under spørretimen. Også spørsmål som blir besvart skriftlig, skal besvares av et medlem av regjeringen.

For ordinær spørretime løper svarfristen fra torsdag kl. 14 til formiddagsmøtet onsdag. For spørsmål til skriftlig besvarelse er fristen seks hverdager, som løper fra den dag spørsmålet blir oversendt fra Stortinget. Blir et spørsmål til skriftlig besvarelse oversendt fra Stortinget en mandag, skal det altså besvares senest neste mandag.

Spørsmål til skriftlig besvarelse kan begrunnes/utdypes på inntil en A4-side, mens spørsmål til ordinær spørretime ikke kan begrunnes før svaret blir gitt. I spørretimen kan spørteren straks svaret er gitt, i åpent stortingsmøte, konfrontere statsråden ved kommentarer og tilleggsspørsmål.

Det er bestemt i FO § 52 at spørsmål til skriftlig besvarelse med svar skal trykkes i Stortingsforhandlingene. De trykkes som Dokument nr. 15. Tidligere ble enkeltheft av Dokument nr. 15 utgitt ca. annenhver uke, men som et ledd i arbeidet for papirreduksjon i Stortinget trykkes de nå bare en gang i året. Spørsmål og svar blir lagt ut på Internett straks de foreligger, dessuten blir papirkopi sendt til alle parti-gruppene, foruten til spørteren.

3.5 Muntlig spørretime ("spontanspørretime")

Også denne ble introdusert i 1996. Formålet var "å øke Stortingets mulighet til å ta opp aktuelle spørsmål raskt med regjeringen" (s. 24 i Innst. S. nr. 211 (1995-1996)). Ordningene i Sverige og Finland, jf. nedenfor, ble brukt som utgangspunkt.

I alminnelighet holdes muntlig spørretime hver onsdag kl. 10.00 når Stortinget er samlet. Senest mandag kl. 11.00 skal statsministeren meddele Stortinget hvilke regjeringsmedlemmer som vil delta i den muntlige spørretimen samme uke. Gruppen som utredet spørsmålsordningen uttalte at det ikke er hensiktsmessig at Stortinget fastsetter regler for i hvilken utstrekning regjeringens medlemmer skal delta i muntlige spørretimer, men for at ordningen skal fungere etter hensikten bør minst fem-seks regjeringsmedlemmer delta hver gang. Videre uttalte gruppen at det kan synes rimelig at statsministeren deltar minst én gang i måneden, og at det bør være en viss rullering mellom statsrådene som deltar. Presidentskapet uttalte i Innst. S. nr. 211 (1995-1996) at tre-fire regjeringsmedlemmer hver gang bør være til-

strekkelig som et minimum. Praksis i de siste årene har som kjent vært at vanligvis har tre regjeringsmedlemmer deltatt i hver muntlig spørretime, unntatt når statsministeren har deltatt, da har det vært ett regjeringsmedlem i tillegg. Statsministeren har deltatt om trent en gang i måneden.

I Presidentskapets rundskriv av 17. oktober 1996 til representantene om muntlig spørretime heter det bl.a:

"Når regjeringsmedlemmene ikke vet på forhånd hvilke spørsmål som vil bli stilt, sier det seg selv at man ikke kan vente at de kan svare direkte på spørsmål om detaljer. Derfor er det også en forutsetning at spørsmålene er av overordnet eller prinsipiell karakter."

Representanter som ønsker å stille hovedspørsmål i muntlig spørretime, *bør* melde fra på forhånd til Stortingssekretariatet, og i denne forbindelse *kan* de opplyse hvilket av regjeringsmedlemmene de ønsker å stille spørsmål til. Dessuten får representantene anledning til å melde seg i salen ved innledningen av spørretimen. FO bestemmer at presidenten avgjør hvilke representanter som skal stille spørsmål og i hvilken rekkefølge. Det er ikke gitt skrevne regler om hvilke hensyn det bør legges vekt på ved disse avgjørelsene. Det innebærer at presidenten skal avgjøre dette etter en selvstendig vurdering som i utgangspunktet er fri. Utredningsgruppen uttalte likevel at gruppeledere og komitéledere bør prioriteres, dersom de ønsker å delta, og at presidenten bør forsøke å få til en rimelig fordeling mellom representanter fra forskjellige partigrupper, at partigruppene størrelse ikke bør være avgjørende for rekkefølgen av spørsmålene, og at det bør legges vekt på at alle tilstedeværende regjeringsmedlemmer så vidt mulig bør få spørsmål.

Den muntlige spørretimen skal ifølge FO ikke vare lenger enn en time. Antallet stilte hovedspørsmål i hver muntlig spørretime var i 2003-2004 i gjennomsnitt 5,7. Ved de fleste muntlige spørretimene er det representanter som har meldt ønske om å stille hovedspørsmål, som ikke får anledning til dette. Grunnen til dette kan enten være at det ikke blir tid til så mange hovedspørsmål, eller at ønskene kommer fra partigrupper som ikke når opp etter en forholdsmessig fordeling mellom gruppene. Presidenten tilstreber en rimelig forholdsmessig fordeling mellom spørreere fra de forskjellige partigruppene, både under den enkelte spørretime og over tid. Unntatt er regjeringspartienes grupper, fordi representanter fra disse i liten grad har ønsket å delta i den muntlige spørretimen. Det blir ikke lagt vekt på i hvilken rekkefølge representantene har meldt seg for å spørre. Hvor mange hovedspørsmål det blir tid til, avhenger i stor grad av i hvilken utstrekning tilleggsspørsmål blir tillatt, jf. nedenfor.

Etter at regjeringsmedlemmet har svart, har spørreeren rett til å få ordet *en* gang, og regjeringsmedlemmet kan svare på dette. Deretter *kan* presidenten gi *andre* representanter ordet en gang om den sak som ble tatt opp i hovedspørsmålet. Det er overlatt til presidentens skjønn å avgjøre om andre enn spørreeren skal få ordet for å stille tilleggsspørsmål, og i tilfelle hvor mange andre. Før Stortinget vedtok de nye reglene, fremholdt en av partigruppene at det må avklares hvor mange andre som kan få ordet i tillegg til spørreeren. Presidentskapet uttalte imidlertid at det ikke burde gis en bestemmelse om dette. Den muntlige spørretimens "spontane" karakter tilsier at presidenten bør ha betydelig frihet til å avgjøre dette ut fra en konkret vurdering hvor det bl.a. bør legges vekt på sakens art, representantenes interesse i å delta og hvor lang tid som er til rådighet, uttalte Presidentskapet. Vanlig praksis de siste årene har vært at presidenten har gitt anledning til tre eller fire tilleggsspørsmål fra andre enn hovedspørreeren, dette har gjerne omfattet en representant fra hver av de større partigruppene som har ønsket det, deriblant en fra den samme gruppen som hovedspørreeren tilhører.

Taletiden for regjeringsmedlemmets første svar etter et hovedspørsmål er to minutter, for øvrig er taletiden ett minutt, også for hovedspørreeren første innlegg.

3.6 Spørsmål ved avslutningen av møtet

Ved avslutningen av hvert møte i Stortinget kan det med presidentens samtykke

"stilles spørsmål til Presidentskapet eller Regjeringens medlemmer eller for øvrig bringes fram saker som det av spesielle grunner er ønskelig å ta opp straks og som ikke hensiktsmessig kan reises på annen måte. Representanter som ønsker å gjøre dette, skal gi presidenten underretning i god tid før møtets slutt" (FO § 37 a annet ledd).

Det kan ikke fremsettes forslag under slike forhandlinger. Som det fremgår, kan et ønske om å stille spørsmål ved møteslutt fremsettes samme dag. Vanlig praksis var at også en representant fra hver av de andre partigruppene fikk anledning til å holde korte innlegg etter svaret. I forarbeidene til bestemmelsen er det uttalt at dette er en rent ekstraordinær foranstaltning som bare skal benyttes hvor de ordinære muligheter for spørsmål og debatt ikke med rimelighet kan kreves fulgt. Videre er uttalt at ordningen derfor i det vesentlige har anvendelse bare i de tilfelle hvor en ny situasjon av vesentlig politisk betydning krever en avklaring i nasjonalforsamlingen uten opphold.

Sist det ble stilt slike spørsmål, var så vidt man kan se, i sesjonen 1995-1996. Presidenten har avvist enkelte anmodninger om å stille spørsmål etter denne bestemmelsen til et regjeringsmedlem, under henvis-

ning til at vilkårene i bestemmelsen ikke er oppfylt, eller at spørsmålet gjelder en sak som er under behandling ved domstolene.

3.7 Interpellasjoner

I 1996 vedtok Stortinget - på grunnlag av den samme utredningen som er omtalt ovenfor - å redusere svarfristen for interpellasjoner fra seks måneder til én måned. Den tid Stortinget ikke er samlet om sommeren, regnes ikke med i fristen. Det trengs samtykke av Presidentskapet til å oversitte svarfristen. Det hender at fristen blir oversittet, det kan også være etter interpellantens ønske. I visse perioder er det vanskelig å finne plass til interpellasjoner på Stortingets dagsorden fordi andre saker blir prioritert. Før 1996 kunne interpellasjonsdebatten vare i inntil to timer. I 1996 ble reglene endret slik at interpellanten og statsråden ble sterkere prioritert som deltakere i debatten, og taletidene ble kortere. Først kan interpellanten tale i ti minutter, og statsråden kan bruke ti minutter på svaret. Så kan interpellanten tale i tre minutter og statsråden i tre minutter. Deretter kan inntil ti andre representanter få ordet til et innlegg på tre minutter. Til slutt har interpellanten og statsråden rett til ett innlegg hver, på tre minutter. Som følge av dette varer en interpellasjonsdebatt nå i alminnelighet ikke lenger enn ca. en time.

Det er bestemt i FO at presidenten bør avvise interpellasjoner om bl.a. saker som er under behandling i komiteene.

I 1999 ble det tilføyd i FO at det ikke kan fremsettes forslag i tilknytning til behandlingen av en interpellasjon. Som begrunnelse ble anført at erfaring hadde vist at det ofte er vanskelig for representantene å ta stilling til slike forslag i løpet av den korte tiden fra forslaget blir omdelt til votering skjer. Det begrensede antall talere som kan delta i en interpellasjonsdebatt og den korte taletiden gjør det vanskelig å kommentere og utdype forslagene under debatten. Det ble også vist til adgangen til å fremme dokument 8-forslag.

I 2003-2004 ble det holdt 46 interpellasjonsdebatter. Antallet har variert mye fra år til år, jf. statistikken, men har ikke endret seg vesentlig etter at det i 1999 ble slutt på adgangen til å fremsette forslag.

4. NOEN OPPLYSNINGER OM FORHOLDENE I ANDRE LAND

4.1 Sverige

Siden 1996 har Sveriges Riksdag ikke hatt det som tilsvarende vår ordinære spørretime (skriftlige spørsmål for muntlig svar), den har bare muntlige spørsmål for muntlig svar og skriftlige spørsmål for skriftlig svar.

Muntlige spørsmål besvares i frågestunden som holdes hver torsdag kl. 14 når Riksdagen er samlet. Den varer ca. en time. Til hver frågestund kommer ca. en tredjedel av regjeringens medlemmer. Statsministeren deltar i ca. hver tredje frågestund. Riksdagsmedlemmene får i god tid på forhånd vite hvilke statsråder som kommer. Også andre medlemmer kan få stille tilleggsspørsmål.

Spørsmål til skriftlig besvarelse kan innleveres hele året. Spørsmål som leveres inn senest kl. 10 på en fredag, besvares senest følgende onsdag før kl. 12. Under lengre opphold i Riksdagens samlingstid er svarfristen 14 dager.

Svarfristen på interpellasjoner er 14 dager. Hvis svar ikke kan gis innen fristen, må statsråden opplyse grunnen til dette. Antallet interpellasjoner har vært mellom 150 og 200 per år. I omkring halvparten av interpellasjonsdebattene har bare interpellanten og statsråden deltatt.

4.2 Finland

Heller ikke Finlands Riksdag har lenger det som tilsvarende vår ordinære spørretime, den har bare muntlige spørsmål for muntlig svar og skriftlige spørsmål for skriftlig svar.

Hver torsdag kl. 16.30 er det muntlig frågestund med besvarelse av muntlige spørsmål. Den varer ca. en time. Omkring ti regjeringsmedlemmer er til stede hver gang, og statsministeren er oftest med. Det er opplyst at i praksis er det bare en gyldig grunn som f.eks. tjenestereise som hindrer ministrene fra å være til stede ved frågestunden. Hvis et spørsmål er av allmenn interesse, kan talmannen tillate tilleggsspørsmål. Også andre medlemmer kan få stille tilleggsspørsmål.

Det er mulig å avsette en frågestund helt eller delvis for behandling av spørsmål som gjelder et bestemt forvaltningsområde eller en særskilt sak.

Skriftlige spørsmål skal besvares skriftlig innen 21 dager. De kan stilles også når Riksdagen ikke er samlet. Det er for tiden ingen grense for hvor mange skriftlige spørsmål hvert medlem kan stille.

En interpellasjon må underskrives av minst 20 riksdagsmedlemmer. Hensikten med en interpellasjon er å klarlegge om regjeringen har Riksdagens tillit. Det kan fremsettes forslag under debatten, det venteres over dem når debatten er slutt.

4.3 Danmark

Folketinget har både skriftlige spørsmål for muntlig svar, skriftlige spørsmål for skriftlig svar og muntlige spørsmål for muntlig svar.

Skriftlige spørsmål til muntlig besvarelse blir besvart i "spørgetiden" på onsdager og skal være innlevert senest kl. 12 fredagen før. Hvert medlem kan stille inntil tre spørsmål i en spørretime, men i travle

perioder (etter Presidiets beslutning) bare to spørsmål. I spørretiden kan spørsmålene begrunnes muntlig i ett minutt før svaret. Eventuelle "medspørgere" kan få ordet én gang i ett minutt til å stille supplerende spørsmål. Hvis formannen finner det rimelig, kan en medspørter få ordet to ganger.

Danmark har også spontan spørretime, vanligvis hver tirsdag. Samme dag, før kl. 10, blir det meddelt hvilke regjeringsmedlemmer som deltar. Vanligvis deltar to regjeringsmedlemmer. Statsminister Fogh Rasmussen har deltatt i de fleste spørretimene. Spørteren kan få ordet opp til tre ganger etter svaret, for å følge opp spørsmålet. Eventuelle medspørrere kan få ordet én gang. Formannen kan begrense antallet medspørrere til f.eks. tre eller to, dersom det ved spørretimens start kan forutses at det vil være flere spørtere enn det vil være plass til innenfor tidsrammen. Formannen kan beslutte å utvide tidsrammen for spørretimen ut over en time, men dette skjer sjelden.

Spørsmål til skriftlig besvarelse kan innleveres hele året, unntatt mellom 15. september og Folketingets åpning første tirsdag i oktober. Svarfristen er seks hverdager.

"Forespørgsler" tilsvare våre interpellasjoner. Som hovedregel skal de besvares i Folketinget senest den tiende møtedagen etter at de er stillet. Også andre medlemmer enn forespørteren kan få ordet. Under debatten kan det fremsettes forslag om en "motiveret dagsorden", som ofte går ut på en oppfordring eller et pålegg til regjeringen, eventuelt tillit eller mistillit.

4.4 Island

Island har de samme spørreformer som Danmark. Hver onsdag fra kl. 13.30 er det muntlig besvarelse av skriftlige spørsmål som det er bedt om muntlig svar på. Andre alltingsmedlemmer enn spørteren har rett til å fremsette en kort bemerkning på ett minutt.

Spontan spørretime holdes normalt hver annen mandag fra kl. 15 og varer inntil 30 minutter. Her er hele regjeringen til stede, hvis det ikke er forfall. Det tillates ikke tilleggsspørsmål fra andre enn spørteren.

Spørsmål til skriftlig besvarelse skal besvares innen ti hverdager.

4.5 Tyskland (Forbundsdagen)

Det er ca. 600 medlemmer i Forbundsdagen, og den har f.t. fire parlamentariske grupper.

"Større interpellasjon" til regjeringen kan stilles av en parlamentarisk gruppe eller av minst 31 enkeltmedlemmer. Etter at regjeringen har svart skriftlig, blir svaret debattert i Forbundsdagen. Det gjelder ingen bestemt frist for å svare. De samme som kan stille en interpellasjon, kan kreve debatt også hvis regjeringen unnlater å svare innen rimelig tid. "Mindre interpellasjon" kan stilles av de samme. Svar skal gis

innen to uker. Svaret gis skriftlig og blir ikke debattert i Forbundsdagen.

Spørsmål kan stilles for muntlig eller skriftlig svar. Hvert medlem kan stille to spørsmål for muntlig svar hver uke og inntil fire spørsmål per måned for skriftlig svar. Muntlige svar gis i spørretiden som holdes som regel hver onsdag fra kl. 13.30 til kl. 15.30 (eventuelt inntil kl. 16.30). Innleveringsfrist for spørsmål til spørretiden er den siste fredag kl. 10.00. Etter svaret i spørretiden kan spørteren stille opptil to tilleggsspørsmål. Dessuten kan presidenten - etter en fri vurdering - tillate tilleggsspørsmål fra andre medlemmer av Forbundsdagen. Spørsmål til en spørretid som ikke når opp til å bli besvart der på grunn av den begrensede varigheten av spørretiden, blir besvart skriftlig. Det er detaljerte retningslinjer om rekkefølgen av spørsmålene på dagsordenen, bl.a. er det en rotasjon av spørsmål til de forskjellige ministre. Presidenten kan unntaksvis tillate "hastespørsmål" som innleveres senest tirsdag kl. 12.00 til spørretiden dagen etter. Slike spørsmål besvares først.

"Debatt om en sak av aktuell interesse" kan kreves av en parlamentarisk gruppe eller minst 31 medlemmer av Forbundsdagen, eller holdes etter samtykke av et organ som tilsvare vårt Presidentskap. Debatten kan holdes på kort varsel, den er begrenset til en time og taletiden til fem minutter. Regjeringsmedlemmer deltar. Det holdes ganske mange slike debatter.

I 1988 ble det introdusert en ny form for spørsmål til regjeringen, med svar derfra, på onsdager fra kl. 13.00 til 13.30. Spørsmålene blir ikke stilt skriftlig på forhånd. Opprinnelig skulle spørsmålene gjelde sakene i regjeringens ukentlige kabinettmøte som da nettopp var slutt, men nå kan spørsmålene gjelde også andre aktuelle politiske saker.

4.6 Nederland (Representantenes Hus)

Et medlem kan reise interpellasjon til et eller flere medlemmer av regjeringen. Det gjelder ingen bestemt svarfrist, Huset bestemmer tidspunktet for behandlingen. Hvis saken haster mye og ministeren er til stede, kan Huset bestemme at behandlingen skal skje straks, men hvis ministeren ikke er i stand til å gi den etterspurte informasjon straks, skal Huset utsette behandlingen av interpellasjonen. Under debatten kan interpellanten ikke tale mer enn to ganger og andre medlemmer ikke mer enn én gang, hvis ikke Huset tillater dette.

Et medlem kan stille skriftlige spørsmål til medlem av regjeringen, til skriftlig besvarelse. Hvis ministeren ikke er i stand til å svare på spørsmålet innen tre uker, skal Presidenten i Huset informeres om grunnen til dette. Hvis spørsmålet ikke er besvart

innen seks uker, skal det stilles i neste spørretime, hvis ikke spørteren har akseptert unntak fra dette. Ministeren kan informere Presidenten om at han ønsker å besvare et spørsmål muntlig og ikke skriftlig, i så fall skal det besvares i neste spørretime.

Muntlig besvarelse av spørsmål foregår i spørretimen, som holdes en gang i uken, vanligvis hver tirsdag. Presidenten bestemmer hver gang når spørretimen skal slutte. Medlemmer som ønsker å stille spørsmål her, skal underrette presidenten skriftlig om dette senest kl. 12 samme dag og skal opplyse tema for spørsmålet. Presidenten inviterer vedkommende ministre til spørretimen og underretter dem om temaene for spørsmålene. Spørteren kan bruke to minutter til å stille spørsmålet og gi en begrunnelse. Ministeren kan bruke fem minutter til å svare. Etter svaret kan spørteren bruke to minutter til å stille tilleggsspørsmål enten til ministeren eller til medlemmer av Huset. Alle som blir spurt, kan bruke tre minutter til å svare.

4.7 Storbritannia (Underhuset)

Spørsmål må innleveres skriftlig, og spørteren kan be om skriftlig eller muntlig svar. Muntlige svar gis i "Question Time", som holdes ved begynnelsen av hver møtedag unntatt fredag, fra ca. kl. 14.40 til kl. 15.30. Hvert medlem kan stille et ubegrenset antall spørsmål til skriftlig besvarelse og inntil to spørsmål hver dag til muntlig besvarelse. Siste frist for innlevering av spørsmål er en uke før vedkommende spørretime. Det blir ikke tid til å besvare muntlig mer enn en mindre del av spørsmålene som står på dagsordenen for spørretimen. Hver dag svarer bestemte ministre etter rotasjon. Det går i alminnelighet tre-fire uker mellom hver gang samme minister besvarer spørsmål muntlig. Rekkefølgen av spørsmålene på dagsordenen til den enkelte spørretime bestemmes ved loddtrekning. Alle spørsmål som ikke er blitt besvart i en spørretime, blir besvart skriftlig, hvis ikke spørteren ber om å få det utsatt til en senere spørretime. Statsministeren svarer på spørsmål tirsdager og torsdager fra kl. 15.15 til kl. 15.30. Det skriftlige spørsmålet kan formes generelt som f.eks. om statsministerens offisielle forpliktelser vedkommende dag. Det egentlige spørsmålet kommer i så fall i tilleggsspørsmålet, som statsministeren ikke kjenner på forhånd.

Når ministeren har gitt et kort svar i spørretimen, kan spørteren stille et kort tilleggsspørsmål. Etter ministerens nye svar, kan speakeren tillate at spørteren og andre medlemmer av Underhuset får ordet til flere tilleggsspørsmål. Det vanlige er at også noen få andre medlemmer får anledning til dette.

Speakeren kan tillate at det ved slutten av spørretimen stilles spørsmål som ikke er på dagsordenen, når spørsmålet er av "urgent" karakter. Slike spørs-

mål må innleveres til speakeren før kl. 12 samme dag, og ministeren blir informert når spørsmålet er akseptert.

Den siste halvtimen av forhandlingene hver møtedag er avsatt til "Adjournment debate" om en sak som en minister er ansvarlig for. Hvert medlem av Underhuset kan innlevere sitt ønske om emne for disse debattene, og det blir avgjort ved loddtrekning hvilke fire medlemmer som får rett til å reise saker den følgende uke. Speakeren velger selv emne for debatten en dag i uken. Normalt har bare det medlem som reiser saken og vedkommende minister ordet under slike debatter, som gjerne handler om lokale saker uten stor politisk betydning.

5. UTVALGETS MERKNADER

5.1 Spørsmål til skriftlig besvarelse

Denne ordningen har etter hvert blitt brukt mye av representantene. Så langt utvalget har registrert, har den fungert tilfredsstillende, og utvalget finner ikke grunn til å foreslå endring av reglene.

5.2 Ordinær spørretime

Som det er redegjort for foran, jf. den statistiske oversikten i vedlegget, har antallet spørsmål i ordinær spørretime gått betydelig ned i de siste årene, samtidig som antallet spørsmål til skriftlig besvarelse har gått betydelig opp. I mandatet har Presidentskapet spesielt bedt utvalget vurdere om den ordinære spørretimen bør opprettholdes. I utvalget er det noe delte meninger om hvor gode grunner det er til å opprettholde den. Utvalget har registrert at forholdsvis mange representanter ønsker å beholde ordinær spørretime, og finner at det bør legges vekt på dette. Utvalget foreslår derfor ikke at ordningen opphører.

Som en følge av nedgangen i antallet spørsmål, og i håp om å kunne bidra til å øke interessen for den ordinære spørretimen, foreslår imidlertid utvalgets flertall, alle unntatt Per Sandberg, - at den holdes noe sjeldnere enn nå, nærmere bestemt annenhver uke, som hovedregel. I så fall vil den ordinære spørretimen ikke egne seg like godt for dagsaktuelle spørsmål, som kan stilles til skriftlig besvarelse.

Utvalgets medlem Per Sandberg ønsker å opprettholde nåværende frekvens for ordinær spørretime.

Forslaget om ordinær spørretime annenhver uke tilsier endring av FO § 53 nr. 1, som nå har en hovedregel om at både muntlig og ordinær spørretime holdes hver uke. De ukene i sesjonen hvor det ikke er møter i Stortinget, bør i utgangspunktet regnes med

ved beregningen av annenhver uke, det vil si at det normalt bør være ordinær spørretime i to påfølgende uker med møter i Stortinget, når det er en mellomliggende uke uten møter. Presidentskapet bør i god tid på forhånd bestemme hvilke onsdager det skal være ordinær spørretime, og dette bør kunngjøres i det foreløpige langtidsprogrammet for Stortingets møter, både av hensyn til representantene som overveier å stille spørsmål, og til komiteene som planlegger å holde åpne høringer, jf. bestemmelsen i FO § 21 om at det ikke er adgang til å holde åpen høring når det er møte i Stortinget eller avdelingene, bortsett fra den ordinære spørretimen. Denne bestemmelsen vil for øvrig i praksis begrense muligheten for å behandle andre saker i Stortinget på onsdager hvor det ikke holdes ordinær spørretime.

Utvalget foreslår ingen endring av de øvrige reglene om den ordinære spørretimen.

5.3 Muntlig spørretime ("spontanspørretime")

Erfaringene med den muntlige spørretimen er etter utvalgets oppfatning i det vesentlige positive, og utvalget går inn for at den fortsatt holdes hver uke, i alminnelighet.

Når statsministeren deltar i muntlig spørretime, har det vanligvis ikke blir stilt noen - eller svært få - spørsmål til det andre regjeringsmedlemmet som har deltatt. Etter utvalgets mening er det ikke grunn til at andre regjeringsmedlemmer deltar sammen med statsministeren. I de andre muntlige spørretimene de siste årene har det vanligvis deltatt tre regjeringsmedlemmer, og utvalget har ingen merknad til dette. Heller ikke foreslår utvalget endring av bestemmelsen om at meddelelsen fra statsministerens kontor om hvilke regjeringsmedlemmer som vil delta i den muntlige spørretimen, skal gis senest mandag kl. 11.

Når det gjelder taletidene, mener utvalget at ett minutt kan være noe for knapt for hovedspørrerens første innlegg, også sett i sammenheng med at regjeringsmedlemmet har to minutter til sitt første svar. Derfor foreslår utvalget at hovedspørreeren får to minutter til sitt første innlegg. Øvrige taletider foreslås ikke endret.

Det heter nå i FO § 53 nr. 2 siste ledd at presidenten bestemmer når en muntlig spørretime skal slutte, men at den ikke skal vare lenger enn én time. Både som følge av den foreslåtte utvidelsen av taletiden, og for å oppnå en noe større fleksibilitet med hensyn til hvor mange representanter som får anledning til å stille hovedspørsmål eller tilleggsspørsmål, mener utvalget at det bør bli adgang til å la den muntlige spørretimen vare noe lenger enn en time. Utvalget foreslår derfor at det blir overlatt til presidentens skjønn å bestemme hvor lenge én muntlig spørretime skal vare. Herunder bør det både tas hensyn til hvor

stor interessen er for å stille hovedspørsmål og tilleggsspørsmål, og til dagsordenen for resten av stortingsmøtet.

Utvalget har drøftet om det nåværende tidspunkt for den muntlige spørretimen - fra kl. 10 til kl. 11 - er hensiktsmessig i forhold til publikums muligheter for å følge med i de direkte overføringene i radio eller fjernsyn. Ut fra slike hensyn kunne ettermiddags- eller kveldstid være gunstigere, særlig når statsministeren deltar. Utvalget oppfordrer Presidentskapet til å vurdere forsøk med å holde muntlig spørretime på et annet tidspunkt, dette antas det å være anledning til etter FO § 53 nr. 1.

5.4 Interpellasjoner

Utvalget finner at nåværende ordning stort sett har fungert godt. Svarfristen på én måned anses tilfredsstillende etter en samlet vurdering.

Når det gjelder reglene for debatten, mener utvalget imidlertid at taletiden på tre minutter for de andre deltakerne enn interpellanten og statsråden kan være for knapp, og foreslår at den blir utvidet til fem minutter. Dette kan medføre inntil 20 minutter lengre total debatt hvis grensen for antallet andre talere fortsatt holdes på 10. Taletidene for interpellanten og statsråden foreslås ikke endret. Videre finner utvalget det rimelig å åpne mulighet for noen flere andre talere, og foreslår at dette gjøres ved at det settes en total øvre tidsramme for interpellasjonsdebatten på en time og 30 minutter. Dette vil medføre at antallet andre talere (nå ti) tas ut av FO. Da FO bestemte en lengste tidsramme på to timer for behandlingen av en interpellasjon, var det fastsatt at taletid som eventuelt er brukt av statsministeren og andre statsråder enn den interpellasjonen er rettet til, ikke teller med i de to timene. Tilsvarende regel foreslås nå.

Det er delte meninger blant medlemmene i utvalget med hensyn til om det bør være adgang til å fremsette forslag under interpellasjonsdebatter. Inntil 1999 var det slik adgang, og det ble vanligvis votert over forslagene ved slutten av interpellasjonsdebatten. Misnøye med denne behandlingsmåten gjorde at det ble slutt på adgangen til å fremsette forslag under interpellasjonsdebattene. En forslagsrett kunne gjøre en interpellasjonsdebatt mer interessant og politisk viktig. På den annen side har representantene allerede fri adgang til å fremsette private forslag, også om det tema som tas opp i en interpellasjon, før eller etter interpellasjonsdebatten. (Men det kan ikke fremmes interpellasjon om en sak som er under komitébehandling.) Private forslag blir vanligvis komitébehandlet. Det er enighet i utvalget om at dersom det på nytt skulle bli anledning til å fremsette forslag under interpellasjonsdebatter, bør det ikke bli votert over forslagene ved avslutningen av debatten. Et alternativ er å bestemme i FO at slike forslag må sendes til komité

eller føres opp på Stortingets dagsorden til behandling i et senere møte. En annen mulighet er at slike forslag må sendes til regjeringen uten realitetsvotering, jf. FO § 28 tredje ledd bokstav a, og at regjeringen får plikt til å uttale seg om forslaget. Ytterligere spørsmål som kan reises, er om en forslagsrett skal begrenses til visse typer forslag (f.eks. anmodninger til regjeringen), og om forslag bare skal kunne fremmes av interpellanten eller også av andre deltakere i debatten. Utvalget fremmer ikke forslag om å gjeninnføre forslagsrett under interpellasjonsdebatterne, og overlater til Presidentskapet å vurdere dette nærmere.

6. UTKAST TIL VEDTAK

I Stortingets forretningsorden gjøres følgende endringer:

§ 50 sjette og syvende ledd skal lyde:

I den etterfølgende debatt har først interpellanten og regjeringsmedlemmet rett til ett innlegg hver, på inntil tre minutter. Deretter kan *andre representanter få ordet én gang hver, med taletid på inntil fem mi-*

nutter. Til slutt har interpellanten og regjeringsmedlemmet rett til ett innlegg hver, på inntil tre minutter.

Behandlingen av interpellasjonen må ikke vare lenger enn en time og 30 minutter. Den taletid som eventuelt er brukt av statsministeren og andre statsråder enn den interpellasjonen er rettet til, teller ikke med.

§ 53 nr. 1 skal lyde:

1. Stortinget har i alminnelighet muntlig spørretime hver onsdag kl. 10.00 og ordinær spørretime annenhver onsdag etter den muntlige spørretimen. Presidentskapet kan beslutte at det en uke ikke skal holdes muntlig spørretime eller ordinær spørretime. I særlige tilfelle kan Presidentskapet beslutte at muntlig spørretime eller ordinær spørretime skal holdes på et annet tidspunkt.

§ 53 nr. 2 annet ledd første punktum skal lyde:

Representantene kan stille korte spørsmål - begrenset til *to minutter* - til et av de regjeringsmedlemmer som er til stede.

§ 53 nr. 2 tredje ledd annet punktum oppheves.

15. mars 2005

Vedlegg**Besvarte spørsmål/interpellasjoner og antall ordinære spørretimer for sesjonene 1989-1990 til 2003-2004**

Sesjon	Skriftlige spørsmål	Interpellasjoner	Ordinære spørretimer	Spørretimespørsmål
2004-2005 (01/10-31/12)	353	10	7	102
2003-2004	974	46	20	369
2002-2003	782	22	23	430
2001-2002	587	32	21	467
2000-2001	554	23	23	535
1999-2000	476	36	20	608
1998-1999	402	52	22	606
1997-1998	296	49	21	670
1996-1997	161	47	23	411
1995-1996	0	16	24	617
1994-1995	0	20	21	521
1993-1994	0	9	22	576
1992-1993	0	25	22	501
1991-1992	0	30	29	745
1990-1991	0	23	22	734
1989-1990	0	8	25	873